

Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi / Journal of Turkish World Studies,
Cilt: VI, Sayı 1, Sayfa: 111-149, İZMİR 2006.

"An Etymological Dictionary of Pre-Thirteenth Century Turkish (EDPT)"in Söz Dizini

The Word Index of the "An Etymological Dictionary of Pre-Thirteenth Century Turkish (EDPT)"

Vildan KOÇOĞLU*

Özet

Türkçenin 13. yüzyıla kadarki söz varlığını vermesi bakımından büyük bir öneme sahip olan sözlük (EDPT), şu ana kadar Türkolojinin en çok başvurulan kaynaklarından biri olmuştur. Ancak kullanım açısından taşıdığı zorluk sebebiyle kolayca faydalanılan bir sözlük değildir. Biz burada sözlükteki madde başlarını alfabetik olarak sıralayarak ve karşısına sözcüğün geçtiği sayfa numarasını yazarak hazırladığımız dizini kullanım kolaylığı sağlaması umuduyla kullanıcılarımıza sunacağız.

Anahtar Kelimeler: S. G. Clauson, Etimolojik Sözlük, Dizin

Abstract

The dictionary (EDPT), which is of great importance in terms of giving the word existence of Turkish until 13. century, has been one of the most used sources of Turculogy up to now. But it is not an easily used dictionary because of its difficulty in terms of using. Here, the heads of article are givn in a alfhabetical order with their page numbers attachet in order to provide a comfort in usage.

Word Keys: S. G. Clauson, Etymologic Dictionary, Index

Giriş

S. G. Clauson'un An Etymological Dictionary of Pre-Thirteenth Century Turkish (EDPT) adlı eseri, 1972 yılında Oxford Üniversitesi'nde yayımlanmış, çift sütun halinde 989 sayfa olup sözlükte 9250 madde başı bulunmaktadır. Clauson'un pek çok kaynaktan yararlanarak ortaya koyduğu sözlük VIII-XIII. yüzyıl Türk lehçelerini kapsamaktadır. Biz burada sözlüğün tekrar tanıtımını yapmayacağız. Agop Dilaçar bir yazısında sözlüğün tanıtımını yapmıştır.[1] Biz sadece, pek çok araştırmacının çalışmalarında sıkça başvurduğu bu sözlüğe neden bir dizin yapma ihtiyacı duyduk, bunun üzerinde kısaca duracağız. Bilindiği gibi, EDPT'nin düzeni alışık olduğumuz sözlük düzeninden farklıdır. Sözlükte "Arapça kamuslarda görülen 'ahadî' (uniliteral), 'sünaî' (biliteral), 'sülasî' (triliteral) yöntemini andıran bir yöntem"[2] kullanılmıştır. Bu yöntemin bir parçası olarak kod harfler bulunmaktadır. Sesteş ve hece değeri taşıyan bu kod harflerle birlikte kelimelere hece sayılarına göre değerler verilmiştir. (tek heceli: Mon.; iki heceli: Dis.; üç ve daha fazla heceli: Tris.). İşte sözlüğün zorluklarından biri budur. Örneğin, Tris. AZĞ kodu altında şu madde başları bulunmaktadır: **oza:kı:**, **azığlığ, ozukluğ, azukluk, uzaklık, azkıña:, azğançu:, azkıya, uzkıya** (EDPT, 284. s.). Ayrıca, bir sözcüğün türevlerinin ayrı başlıklar altında olması da bir diğer zorluktur. Örneğin, **uluğ** (Dis. ALĞ), **uluğla:-** (Tris. V. ALĞ-), **uluğluk** (Tris. ALĞ) sözcükleri üç ayrı başlık altında yer almaktadır. İşte bizim bu dizini hazırlamaktaki amacımız, hem alışık olduğumuz sözlük düzeninde bir kullanım sağlamak, hem de bu söz listesine bakarak bir sözcüğün 13. yüzyıla kadar Türk dilinde bulunup bulunmadığını tespit etmede yardımcı olmaktır. Dizinde, sözlükteki asıl şekline bağlı kalarak kullandığımız bazı işaretler şunlardır:

:	uzun ünlüleri göstermektedir
*	kök anlamı bilinmiyor anlamındadır.

* *Arş. Grv., Ege Üniversitesi, Türk Dünyası Araştırmaları Enstitüsü*

[1] Agop Dilaçar, "Yeni Yayınlar: Sir Gerard Clauson, **An Etymological Dictionary of Pre-Thirteenth Century Turkish**, XLVIII+çift sütun 989 s., Clarendon Press, Oxford 1972", **TDAY-B 1972**, Ankara 1989, 275-281. s.

[2] Agop Dilaçar, **age.**, 279. s.

A

B

Ç

Ö

P

Ş

T

Ü